

Ekonomi Alanındaki Gelişmeler

Kazanım Ders Notu - 23

» Türkiye İktisat Kongresi

“Siyasi ve askeri zaferler ne kadar büyük olursa olsun, ekonomik zaferler ile taçlandırılmazlarsa kazanılan zaferler yaşayamaz, az zamanda söner.” diyen Atatürk, tam bağımsızlık için ekonomik bağımsızlığın da mutlaka sağlanması gerektiğine inanıyordu. Bu düşünce doğrultusunda Atatürk, Lozan görüşmelerinin devam ettiği günlerde İzmir’de **Türkiye İktisat Kongresi’nin** toplanması talimatını verdi.

Kongrenin toplanma amaçları;

- **Milli ekonomi ilkelerini belirlemek**
- **Ekonomik bağımsızlığa ulaşmak**
- **Dışa bağımlılığı önleyerek millî üretimi artırmaktır.**
- Kongrenin başkanlığını Kâzım Karabekir yapmıştır.
- Tüccar, sanayici, esnaf, çiftçi ve işçileri temsilen 1135 delege katılmıştır.
- Kongrede Misak-ı İktisadi (Ekonomi Andı) Kararları kabul edilmiştir.

Kongre ve Misak-ı İktisadi Kararlarından sonra;

- Millî ekonomi seferberliği başlatıldı.
- Yerli ve millî üretim teşvik edildi.
- Yerli malı kullanımı artırılarak ithalat azaltıldı.
- Tasarruf bilinci geliştirilmeye çalışıldı.
- İlim ve sanat, ekonomik kalkınmanın en önemli unsurları kabul edildi.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Milliyetçilik

» Tarım Alanında Yapılan Çalışmalar

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda ekonominin temeli büyük oranda tarıma dayalıydı. Devletin gelirlerinin en önemli kısmı tarım ürünlerinden elde edilen **aşar vergisinden** oluşuyordu. Ancak halkın bu vergiyi ödeyecek gücü yoktu. Anadolu halkı on yıldır aralıksız devam eden savaşlarda evlatlarını ve toprağı işleyebileceği hayvanlarını kaybetmişti. Halkın ödemekte zorlandığı **aşar vergisi** 1925 yılında kaldırıldı. Böylece köylü, üzerindeki ağır bir ekonomik yükten kurtulmuş oldu. Devletin, çiftçinin ve köylünün yükünü hafifletmek için **aşar vergisini kaldırması sosyal devlet anlayışının bir sonucudur.**

- 1925 yılında aşar vergisi kaldırıldı.
- Makineli tarım özendirilerek tohum ıslahı yapıldı.
- Köylüye ucuz tohum ve gübre dağıtıldı.
- Tarım Kredi Kooperatifleri kuruldu.
- Ziraat Bankası geliştirilerek çiftçiye krediler verildi.
- Ankara’da Yüksek Ziraat Enstitüsü açıldı.
- Ankara’da Gazi Orman Çiftliği kuruldu.

Aşar vergisinin kaldırılması hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Halkçılık

GAZİ (ATATÜRK) ORMAN ÇİFTLİĞİ

- Örnek çiftlik kurarak tarımı geliştirmek
- Ziraat konusunda uygulamalı eğitim yapmak
- Bazı bitkileri yetiştirip çiftçilere örnek olarak göstermek
- Halkın eğlenebileceği ve dinlenebileceği alan oluşturmak
- Ziraat Okuluna girecek gençlerin çiftlikte staj yapmalarını sağlamak

Türkiye İktisat
Kongresi

17 Şubat 1923

Aşar Vergisi’nin
Kaldırılması

1925

Kabotaj
Kanunu

1926

Teşvik-i Sanayi
Kanunu

1927

Sümerbankın
Kurulması

1933

Yüksek Ziraat Ensti-
tüsünün kurulması

1933

I. Beş Yıllık
Sanayi Planı

1934-1939

Etibankın
Kurulması

1935

Ekonomi Alanındaki Gelişmeler

» Sanayi ve Ticarete Yapılan Çalışmalar

- Yatırımcıların sermaye ihtiyacını karşılamak için 1924 yılında Türkiye İş Bankası kuruldu.
- 1927 yılında çıkarılan Teşvik-i Sanayi Kanunu (Sanayiye Özendirme) ile özel sektöre devlet destek verdi.
- Tüccar ve sanayicinin sermaye ihtiyacını karşılamak için Sanayi ve Maadin Bankası kuruldu.
- 1933 yılında Sümerbank kuruldu. 1935 yılında madencilik sektörüne parasal destek sağlamak için Etibank kuruldu.
- 1933 yılında 1934-1939 yılları arası için planlanan Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlandı.

Not: İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlansa da İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması nedeniyle uygulanamadı.

- Yer altı zenginliklerimizi ortaya çıkarmak ve işlemek için 1935 yılında Maden Tetkik Arama Enstitüsü kuruldu.

Cumhuriyetin ilk yıllarında açılan bazı fabrikalar

- 1923 - Uşak Şeker Fabrikası
- 1926 - Kayseri Uçak Fabrikası
- 1933 - Eskişehir Şeker Fabrikası
- 1934 - Bursa Süt Fabrikası
- 1939 - Karabük Demir Çelik Fabrikası

» Denizcilikte Yapılan Çalışmalar

Kabotaj Kanunu

Kabotaj hakkı: Bir devletin kendi kara sularında, iç deniz, göl ve akarsularında taşıt işletme, bu taşıtlarla ülke limanları arasında yük ve yolcu taşıma hakkına sahip olmasıdır.

Atatürk *"En güzel coğrafi durumda ve üç tarafı denizle çevrili olan Türkiye; endüstrisi, ticareti ve sporu ile en ileri denizci millet yetiştirmek yeteneğindedir. Bu yetenekten yararlanmayı bilmeliyiz. Denizciliği Türk'ün büyük milli ülküsü olarak düşünmeli ve onu kısa zamanda güçlendirmeliyiz."* diyerek denizciliğin önemini vurgulamıştır.

- Lozan'da kapitülasyonlar kaldırılrsa da denizlerimizde yük ve yolcu taşıma hakkı bizde değildi.
- Tam bağımsızlığa ve milli ekonomiye aykırı olan bu durumu sonlandırmak için **1 Temmuz 1926 tarihinde Kabotaj Kanunu çıkarıldı.**

Kabotaj Kanunu

- Türk kara sularında yük ve yolcu taşıma ile işletme hakkı Türk denizcilere verildi.
- Ekonomik bağımsızlık sağlandı ve milli ekonomimiz güçlendi.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Milliyetçilik

Kazanım Ders Notu - 23

» 1929 Dünya Ekonomik Krizi

- 1929 yılında başlayan "Dünya Ekonomik Krizi" ekonomimizi büyük ölçüde olumsuz etkiledi.
- Krizin etkisiyle yatırımlar iyice azaldı.
- Devlet bu süreçte özel sektörü desteklemeye devam etse de özel sektör bu krizden olumsuz etkilendi.
- Bunun üzerine devlet halkın temel ihtiyaçları için ağır sanayiye yönelik yatırımları kendisi yapmaya başladı.
- Böylece devletçilik ilkesi uluslararası nedenlerden dolayı zorunlu olarak ortaya çıktı.
- Dünya Ekonomik Krizi'nin etkisini azaltmak için yerli malı sergileri açılarak yerli malı kullanımı teşvik edildi.
- Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti kurularak halk tasarruf yapmaya yönlendirildi.

Türkiye İktisat
Kongresi

17 Şubat 1923

Aşar Vergisi'nin
Kaldırılması

1925

Kabotaj
Kanunu

1926

Teşvik-i Sanayi
Kanunu

1927

Sümerbankın
Kurulması

1933

Yüksek Ziraat Ensti-
tüsünün kurulması

1933

I. Beş Yıllık
Sanayi Planı

1934-1939

Etibankın
Kurulması

1935